

Kommentteja

TT Timo Laaton artikkeliin

”Jumalan sana, kaste ja uudestisyntyminen” (IUSTITIA 35/2018)

Johdanto

Länsi-Suomen rukoilevaisliikkeen johtajan TT Timo Laaton kanssa olemme ajautuneet erilinjoille uudestisyntymisen ja pelastuksen teologiassa. Laato on noussut Länsi-Suomen Herännäislehdessä voimakkaasti vastustamaan kastetta ja pelastusta käsitteleviä kirjojani. Viimeksi hän on polemisoinut kirjojani vastaan Suomen teologisessa instituutissa. STI on julkaissut Iustitia-vuosikirjansa viime vuoden numerossa Laaton 44-sivuisen artikkelin, jossa hän arvostelee kaste- ja pelastuksen teologiaani varsin ankarasti.

Muistaakseni Martti Luther sanoi aikoinaan tähän tapaan: teologisen harhan voi sanoa yhdellä lauseella, mutta sen paljastamiseen ja oikaisemiseen eivät kymmenen lausetta riitä. Siinä on seuraavan tekstini vaikeus.

Näin minä näen:

Minä näen, että uudestisyntyminen ja myös vanhurskauttaminen ovat kunkin ihmisen elämässä ainutkertaisia tapahtumia ja tapahtuvat pyhässä kasteessa. Uudestisyntyminen edellyttää kuitenkin sekä Jumalan sanan saarnan kuulemistä että kastetta. Niin opettaa Raamattu, Luterilaiset tunnustuskirjat ja myös oppi-isämme Martti Luther.

Uskon syntyminen ja syntisen ihmisen pelastuminen on prosessi. Siksi voidaan puhua uskon kahdesta vaiheesta: uskosta, jonka Pyhä Henki vaikuttaa sanan kautta ennen kastetta ja uskosta, jonka ihminen saa sisimpäänsä Pyhän Hengen lahjana kasteessa. Ei ole olemassa kuitenkaan kahta eri uskoa, sillä Raamatun mukaan usko on ”yksi” ja kokonaan Pyhän Hengen työtä (Ef 4:5).

Timo Laato näkee toisin:

Timo Laato näkee, että uudestisyntyminen ja vanhurskauttaminen voivat tapahtua myös pelkän Jumalan sanan kautta ennen ja ilman kastetta. Laaton mukaan uudestisyntyminen ja vanhurskauttaminen voivat olla myös toistuvia tapahtumia saman ihmisen elämässä.

Hänkin perustelee käsitystään Raamatulla, Luterilaisilla tunnustuskirjoilla ja Lutherin ajatuksilla. Timo Laaton teksteistä olen saanut sen käsityksen, että hän kieltää myös käsitykseni uskon syntymisen prosessiluonteesta.

Käsittelen tässä vastineessani asioita seuraavassa järjestyksessä: Ensin katsomme pelkistetysti, mitä Raamattu opettaa uudestisyntymisestä ja pelastuksesta, koska Raamattu on kristillisen opin ja uskomme ainut perusta. Sen jälkeen seuraan Timo Laaton artikkelin asijärjestyttä, eli toisena tarkastelemme Luterilaisten tunnustuskirjojen opetusta uudestisyntymisestä ja pelastuksesta. Kolmanneksi käsittelemme oppi-isämme Lutherin opetusta kyseisestä asiasta. Neljänneksi tarkastelemme Johanneksen kastetta. Viidenneksi tarkastelemme uskon syntymisen prosessiluonnetta ja uskon ”kaksinaisuutta”. Kuudenneksi paneudumme niihin Raamatun kohtiin, joilla Laato perustelee käsitystään uudestisyntymisestä ja pelastuksesta pelkän Jumalan sanan kautta. Seitsemänneksi ja samalla viimeiseksi kommentoin eräitä Laaton Iustitia-artikkelin yksityiskohtia.

1. Uudestisyntyminen ja pelastus Raamatussa

Tarkastelen seuraavassa lyhyesti kahdeksaa Uuden testamentin kohtaa uudestisyntymisestä ja pelastuksesta. Ne ovat: Mt 28:19-20; Mk 16:16; Jh 3:1-5; 1 Pt 3:21; Tt 3:59; Apt 2:38; Apt 1:1-7 ja Rm 10:17.

1.1. Mt 28:18-20

Ja Jeesus tuli heidän tykönsä ja puhui heille ja sanoi: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käsenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."

Jeesuksen mukaan kaste ja opetus ovat opetuslapseksi tekemisen (opetuslapseuttamisen) välineet. Ilman kastetta ja opetusta ei voida tulla Jeesuksen opetuslapseksi. Kaste ja opetus eivät ole opetuslapseksi tekemisen välineinä kuitenkaan vaihtoehtoisia välineitä. Opetuslapseksi tekemiseen tarvitaan molemmat: kaste ja opetus.

1.2. Mk 16:16

Joka usko ja kastetaan, se pelastuu; mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen.

Matteuksessa olevassa Jeesuksen lähetyskäskyssä painopiste on opetuslapseksi tekemisen välineissä. Markuksessa korostus on siinä, kuka pelastuu. Ilman uskoa ja kastetta ihminen ei voi olla pelastettu. Pelastukseen tarvitaan molemmat, sekä usko että kaste.

1.3. Jh 3:3-5

Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: joka ei synny uudesti, ylhäältä, se ei voi nähdä Jumalan valtakuntaa." Nikodeemus sanoi hänelle: "Kuinka voi ihminen vanhana syntyä? Eihän hän voi jälleen mennä äitinsä kohtuun ja syntyä?" Jeesus vastasi: "Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: jos joku ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan (alleviivaus MV).

”Vedestä ja Hengestä” syntyminen tarkoittaa kristillistä kastetta ja siinä saatavaa Pyhän Hengen lahjaa. Raamattu ei lupaa uudestisyntymistä ja pelastusta kasteen ulkopuolella. Oikeastaan on olemassa vain yksi uudestisyntynyt, nimittäin Herra Jeesus, ja hänen uudestisyntymisensä on meidän uudestisyntymisemme, sillä uudestisyntymistä ei voi erottaa Kristuksen osallisuudesta, vaan se on syntyminen häneen.

1.4. 1 Pt 3:21

Tuon esikuvan mukaisesti teidät pelastaa nyt kaste, ei siksi että te siinä luovuitte saastaisesta elämästä, vaan koska Jumala teki kanssanne hyvän omantunnon liiton. Sen perustuksena on Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus. (KR-92.)

Vedenpaisumukseen viitaten apostoli Pietari sanoo suoraan, että niin kuin vesi pelasti aikoinaan Nooan arkissa olijat, niin pelastaa nyt kaste ne, jotka on siinä otettu armoliittoon. Kaste pelastaa, koska siinä ihminen pääsee osalliseksi Jumalan armosta, jonka perustuksena on Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus ja voitto kaikista ihmisistä uhkaavista tuhovoimista, myös kuolemasta.

1.5. Tt 3:5

– – pelasti hän meidät, ei vanhurskaudessa tekemiemme tekojen ansiosta, vaan laupeutensa mukaan uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta – – (alleviivaus MV).

Uudestisyntymisen peso, jossa saadaan myös Pyhä Hengen lahja, tarkoittaa kastetta, ja se pelastaa meidät. Sekä veden ja Hengen välillä oleva ja-sana että pelastaa-verbin yhteydessä käytetty verbin aoristi-muoto koplaavat sillä tavalla kasteen ja Pyhän Hengen saamisen yhdeksi kokonaisuudeksi, ettei meillä ole lupa erottaa niitä toisistaan kahdeksi erilliseksi / eriaikaiseksi tapahtumaksi. Lisäksi Paavali muistuttaa pari jaetta myöhemmin siitä, että myös vanhurskauttaminen on saman tapahtuman eli kasteen lahja, ja nämä yhdessä, vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen tekevät meidät iankaikkisen elämän perillisiksi (j. 7).

1.6. Apt 2:37-38

Kun he tämän kuulivat, saivat he piston sydämeensä ja sanoivat Pietarille ja muille apostoleille: "Miehet, veljet, mitä meidän pitää tekemän?" Niin Pietari sanoi heille: "Tehkää parannus ja ottakoon kukin teistä kasteen Jeesuksen Kristuksen nimeen syntienne anteeksisaamiseksi, niin te saatte Pyhän Hengen lahjan.

Ensimmäisenä helluntaina Pietari neuvoi kuulijoitaan, joihin sana oli sattunut: *Tehkää parannus ja ottakoon kukin teistä kasteen (passivum divinum eli 'tulkoon kukin teistä Jumalan kastamaksi') Jeesuksen Kristuksen nimeen syntienne anteeksisaamiseksi, niin te saatte Pyhän Hengen lahjan.*

Parannus (kääntyminen eli mielenmuutos) ja kristillinen kaste tuottavat syntien anteeksisaamisen ja Pyhän Hengen lahjan eli pelastuksen.

1.7. Apt 19:1-7

Apolloksen ollessa Korintissa Paavali vaelsi ylänköseutujen halki ja tuli Efesokseen. Hän tapasi siellä muutamia opetuslapsia ja kysyi heiltä: "Saitteko Pyhän Hengen, kun tulitte uskoon?" "Emme me ole kuulleetkaan mistään Pyhästä Hengestä", nämä vastasivat. "Millä kasteella teidät sitten on kastettu?" kysyi Paavali. He vastasivat: "Johanneksen kasteella." Silloin Paavali sanoi: "Johannes tosin kastoi vedellä parannukseen, mutta hän kehotti ihmisiä uskomaan toiseen, joka oli tuleva hänen jälkeensä, Jeesukseen." Tämän kuultuaan he ottivat kasteen Herran Jeesuksen nimeen, ja kun Paavali pani kätensä heidän päälleen, Pyhä Henki tuli heihin ja he puhuivat kielillä ja profetoivat. Heitä oli arviolta kaksitoista miestä. (Apt 19:1-7.) (Alleviivaukset MV.)

Paavali tapasi Efesoksessa muutamia Apolloksen opetuslapsia, joilla ei ollut Pyhää Henkeä. Paavalin kysymys Apolloksen opetuslapsille: *Millä kasteella teidät sitten on kastettu?* (j. 3) osoittaa, että Pyhän Hengen lahja ja kristillinen kaste kuuluvat erottamattomasti yhteen. Jakeiden 4-6 mukaan kyseiset Efesoksen miehet (noin kaksitoista) kastettiin Jeesuksen nimeen, ja he saivat Pyhän Hengen lahjan.

1.8. Rm 10:17

Usko tulee siis kuulemisesta, mutta kuuleminen Kristuksen sanan kautta.

1) "Usko tulee siis kuulemisesta" tarkoittaa, että usko syntyy pelastussanomien kuulemisesta. 2) Ja "kuuleminen Kristuksen sanan kautta" osoittaa, että kuultua pelastussanomaa kutsutaan "Kristuksen sanaksi". Se on Kristuksen omaa puhetta itsestään, sillä hän tulee itse luoksemme armonvälineissään (*reaalipreesenssi*, todellinen läsnäolo).

Usko, syntyy siis Kristus-sanoman kuulemisesta, ja sen avulla Kristus johtaa ihmisen kasteelle, jossa Kristus uudestisyntyyttää ja pelastaa hänet.

Yhteenveto:

Kasteen ja uudestisyntymisen eli Pyhän Hengen saamisen ja pelastuksen välinen yhteys näkyy siitakin, että Pyhän Hengen saamista kutsutaan Raamatussa Pyhällä Hengellä *kastamiseksi* (Mt 3:11; Mk 1:8; Lk 3:16; Jh 1:33; Apt 1:5; 11:16; 1 Kr 12:13), ikään kuin Pyhä Henki olisi nestettä, vaikka hän on persoona. Pyhän Hengen antamista kutsutaan kastamiseksi todennäköisesti sen tähden, että hänet saadaan kasteessa. Vesi on koko luomakunnan elämän ehto, ilman vettä ei ole mitään elämää.

Pelastetun uskoa Raamatussa kutsutaan myös '*Jumalan Pojan uskoksi*' (Gl 2:20, KR-38) ja '*Jeesuksen uskoksi*' (Ilm 14:12, KR-38). Pelkistetysti ilmaistuna: Kristus uskoo meissä. Usko on kokonaan Jumalan lahja.

Raamattu sanoo, että *jolla ei ole Kristuksen Henkeä, ei ole hänen omansa* (Rm 8:9). Hän ei ole uudestisyntynyt eikä pelastettu.

Vanhassa liitossa Pyhästä Hengestä pääsivät osallisiksi vain Kristuksen kolmen messiaanisen viran edustajat eli ylipapit, profeetat ja kuninkaat. Näihin kolmeen messiaaniseen virkaan viran haltijat asetettiin öljyllä voitelemalla (esim. ylipappi, 3 Ms 8:12, Ps 133:2; kuningas, 1 Sm 1:10, 16:13; profeetta, 1 Kn 19:16). Öljy on Vanhassa testamentissa Pyhän Hengen vertauskuva. Vanhan liiton aikana Jumala lupasi, että hän tulee tekemään kansansa kanssa uuden, ”iankaikkisen liiton”, jolloin hän antaa Pyhän Hengensä kaikille liiton jäsenille (Jr 32:39-40; Hs 11:19; 36:26). Ilmeisesti vanhan liiton aikana pelastuttiin turvautumalla luvattuun Messiaseen ilman Pyhän Hengen lahjaa.

2. Uudestisyntyminen ja pelastus Luterilaisissa tunnustuskirjoissa

Timo Laato lainaa artikkelissaan kaikkiaan kymmentä Tunnustuskirjojen kohtaa osoittaakseen, että *Pelastuksesta osalliseksi* -kirjani opetus syntisen ihmisen autuaaksi tulemisesta olisi harhainen ja vaarallinen, koska sen mukaan kristillinen kaste on ainut uudestisyntymisen väline ja niin ollen välttämätön iankaikkiseen pelastukseen. Laaton lainaamat kohdat ovat seuraavat:

- 1) *Sakramentin luku ja käyttö*, 13:5. Tk. s. 169; 2) *Jumalan edessä kelpaava vanhurskaus*, 3:19. Tk. s. 486–487; 3) *Vanhurskautus*, 4:65-68. Tk. s. 74–75; 4) *Rippi*, 8:7. Tk-1990. s. 276; 5) *Vapaa tahto*, 2:5. Tk. s. 468; 6) *Augsburgin tunnustus: Saarnavirka*, 5:1-3 Tk. s. 27; 7) *Vanhurskautus*, 4:67-68. Tk. s. 75; 8) *Augsburgin tunnustuksen puolustus: Vanhurskautus*, 4:386. Tk. s. 124; 9) *Iso katekismus: Kolmas uskonkohta*, 42. Tk. s. 366; 10) *Iso katekismus: Kolmas uskonkohta*, 62. Tk. s. 369.

Kommentti: Varsinkin tri Laaton tulkitsemana osalla yllämainituista sitaateista voidaan todella puolustaa uudestisyntymistä ja pelastusta sanan kautta ennen ja ilman kastetta.

Minä (MV) olen lainannut *Pelastuksesta osalliseksi* -kirjani alaluvussa 7.4.2. ”Tunnustuskirjojen opetus kasteen välttämättömydestä” viittää Tk:n kohtaa:

- 1) Augsburgin tunnustuksen *perisyntiartiklassa* sanotaan: ”– – perisynti – – tuo – – mukanaan iankaikkisen kuoleman niille, jotka eivät *kasteen ja Pyhän Hengen voimasta synny uudestaan*” (Tk 52–53, II, 2). 2) Augsburgin tunnustuksen *kasteartiklassa* sanotaan:

”Kasteesta seurakuntamme opettavat, että *se on välttämätön pelastukseen – –*.” (Tk 55, IX, 1–2.) **3)** Augsburgin tunnustuksen puolustuksen *kasteartiklassa* sanotaan: ”– – me tunnustamme, että *kaste on välttämätön pelastukseen*, että lapset tulee kastaa ja ettei lapsikaste ole pätemätön, vaan *välttämätön ja tehokas pelastuksen saavuttamiseksi*” (Tk 156, IX, 1). **4)** ”Tästä seuraa johdonmukaisesti, että pikkulapset on kastettava, koska kerran *pelastus annetaan kasteen yhteydessä*” (Tk 156, IX, 2). **5)** Ison katekismuksen *kasteluvussa* Tunnustuskirjoissa sanotaan: ”Lisäksi meille on annettu vakava ja ankara käsky suostua *kastettaviksi*, sillä *muutoin emme voi pelastua*” (Tk 400, 6; kursivoinnit MV.) Kaiken lisäksi Lutherin kastekaavassa, joka on hänen Vähän katekismuksensa liitteenä vuoden 1990 Tunnustuskirjojen suomennoksessa, sanotaan: ”Onhan *kaste ainut lohdutuksemme*, pääsy kaikkien Jumalan aarteiden ääreen ja kaikkien pyhien yhteyteen. Siihen Jumala meitä auttakoon. Aamen.” (Tk 322, 9) [kursivoinnit MV].

Timo Laato kritisoi myös *Pelastuksesta osalliseksi* -kirjassa esittämäni vanhurskauttamiskäsitystä. Numeroin väitteet ja kommentoin niitä:

[1] ”Väisänen katsoo, että uudestisyntymän tavalla myös vanhurskauttaminen olisi Luterilaisissa Tunnustuskirjoissa kertakaikkinen ja ainutlaatuinen tapahtuma, joka tapahtuisi nimenomaan kasteessa (ks. edellä). Tuollainen väite (ilman sen tarkempia perusteluja) ei vakuuta: [2] Tunnustuskirjoista käy kauttaaltaan selvästi esille, että vanhurskauttaminen ei rajoitu vain yhteen ainoaan kertaan. [3] Sitä paitsi vaikka oletettaisiin vanhurskauttamisen tapahtuvan vain yhden kerran, niin silti on eittämätöntä, että Melancthon puhuu siitä pääsääntöisesti evankeliumin uskomisen seurauksena. [4] Silloin tuo vanhurskauttaminen eli uudestisyntyminen tapahtuu nimenomaan Jumalan sanan uudestisyntyttävän voiman kautta eikä ainoastaan kasteessa. (s. 181.)

Kommentti 1: Sen väitteeni perusteluksi, että kasteessa meidät myös vanhurskautetaan, olen kirjassani esittänyt seuraavat kolme Raamatun kohtaa: a) *Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne* (1 Kr 6:11). Kristukseen kastettu on Kristukseen puettu eli vanhurskautettu. b) – – *Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne.* – – . (Gl 3:26-28.) c) – – *pelasti hän meidät – – uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta, – – että me vanhurskautettuina hänen armonsa kautta tulisimme iankaikkisen elämän perillisiksi toivon mukaan.* (Tt 3:5-7.)

Koska vanhurskauttaminen on Tunnustuskirjojen mukaan kristinopin *pääkohta*, Tunnustuskirjat ja erityisesti Luther puhuvat siitä erittäin runsaasti (Tk 91, IV, 2).

Koska Raamatun ja Tunnustuskirjojen mukaan vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen tapahtuvat kasteessa ja koska kaste on ainutkertainen tapahtuma kristityn elämässä, on luonnollista ajatella, että myös vanhurskauttaminen on uudestisyntymisen tavoin ainutkertainen tapahtuma kunkin ihmisen elämässä.

Kommentti 2: Vaikka vanhurskauttaminen on ainutkertainen tapahtuma kunkin ihmisen elämässä, ihmisen osallisuus, *partisipaatio*, vanhurskauttamiseen voi katketa jopa useamminkin kuin kerran. Itse vanhurskauttamine ei katoa, mutta osallisuutemme siihen voi katketa. Jos uskon kautta saatu osallisuus Kristuksen lahjavanhurskauteen katkeaa hengellisen luopumuksen ja epäuskon seurauksena, ihminen kuolee synneissään, ellei hän nöyryy parannukseen ja palaa uskossa Kristuksen yhteyteen omistamaan kerran kasteessa saatua lahjavanhurskautta. Tässä mielessä vanhurskauttamien on toistuva tapahtuma.

Kommentti 3: Ei vain Melanchthon vaan vielä enemmän Luther puhuu uskonvanhurskaudesta eli siitä, että vanhurskauttaminen tapahtuu uskon kautta.

Kommentti 4: Vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen eivät ole teologisesti sama asia, vaikka Laato antaa niin ymmärtää. Vanhurskauttaminen on ensisijaisesti taivaassa tapahtuvaa vanhurskaaksi lukemista Kristuksen tähden. Uudestisyntyminen sen sijaan on uudeksi tekemistä. Molemmat ovat kokonaan Jumalan työtä, vanhurskauttaminen meidän ulkopuolellamme, mutta uudestisyntyminen meissä.

Yhteenvedo:

Uudestisyntymistä koskevista Tk-lainauksistamme voidaan todeta *ensiksi*, että minun lainaamani kohdat on otettu sellaisista Tk:n luvuista, joissa määritellään nimenomaan kastetta ja sen sisältöä syntisen ihmisen pelastamiseksi. Sen sijaan Laato ei lainaa mainituista luvuista ainuttakaan. Kaikki hänen lainaamansa kohdat on otettu kasteen kannalta epäolennaisista luvuista. *Toiseksi*, minun lainaamieni Tk:n kohtien mukaan kaste on uudestisyntymiseen ja pelastukseen välttämätön. Sen sijaan Laaton lainaamien kohtien mukaan uudestisyntyminen ja pelastus tapahtuvat pelkän sanan kautta ilman kastetta yhtä hyvin kuin sanan kautta kasteessa. *Kolmanneksi*, minun lainaamani kohdat ja Laaton lainaamat kohdat – ainakin hänen tulkitseminaan – ovat eittämättä ristiriidassa keskenään. Niinpä on pakko kysyä: mikä avuksi?

Apu tulee tässä: Tk:a käyttäessämme meidän on välttämättä huomioitava niiden syntyajan kirjallisen argumentoinnin tapa. Kun Tk:t määrittelevät jotakin teologista asiaa, niiden sanankäyttö on erittäin tarkkaa. Mutta mitä kauemmaksi itse fokuksesta eli kyseisen luvun otsikossa mainitusta aiheesta mennään, sitä suurpiirteisemmäksi kielenkäyttö käy. Ellemme ota tätä huomioon Tk:lla argumentoidessamme, voimme helpostikin saada ne vaikuttamaan sisäisesti ristiriitaisilta ja Raamatun vastaisilta. Kun haluamme katsoa, mitä Tk:t opettavat kasteesta ja sen merkityksestä, meidän on turvauduttava niihin lukuihin ja artikloihin, joiden otsikkona on kaste tai perisynti, jonka tähden kastetta juuri tarvitaan, ja niiden ohjaamina tulkittava muissa kohdissa olevia kastelausumia niin, *etteivät ne joudu ristiriitaan kastetta määrittelevien pääkohtien kanssa. Valitettavasti Laaton selityksissä kyseinen yleisesti tunnustettu Tk:en tulkinnan periaate on jätetty kokonaan huomioon ottamatta.*

Tästä seuraa, ettei Laaton valikoimia Tunnustuskirjojen kohtia pidä käyttää Laaton esittämällä tavalla perusteluna kasteen ja pelastuksen erottamiseen toisistaan tai laajentamaan Jumalan sanan lupaus kasteveden ulkopuolelle. Sitaatteja ei tule myöskään irrottaa asiayhteydestään ja siirtää toiseen kontekstiin, jolloin kokonaisuus vääristyy.

Tunnustuskirjojen varsinaiset kasteartiklat puhuvat selvästi Laaton väitettä sekä hänen käyttämiään ja tulkitsemiaan sitaatteja vastaan. Väitteellään Laato saattaa samalla Tunnustuskirjat sisäisesti ristiriitaisiksi.

Kasteessa tapahtuva vanhurskauttaminen on kasteen tavoin ainutkertaista kunkin ihmisen elämässä. Luopion palaaminen kasteen armoon ja omistamaan jälleen epäuskossa kadottamansa lahjavanhurskauden on toistuvaa, samoin kuin jokapäiväisessä parannuksessa uudistuvasti Kristukseen pukeutuminenkin.

Jumala tekee pelastustyönsä kertakaikkisesti valmiiksi ja lahjoittaa sen "pysyvästi" eli niin, ettei hän kutsumistaan kadu. Siinä mielessä kasteessa tapahtuva uudestisyntyminen ja vanhurskauttaminen

eli Jumalan Pojan valtakuntaan siirtäminen on kertakaikkinen, ainutkertainen tapahtuma. Jumala ei sulje ovia lapsiensa edestä. Syntiin langennut saa palata armon omistamiseen ja uskoa synnit uudelleen anteeksi. Tämä ei ole uudestisyntymistä eikä vanhurskauttamista kasteen merkityksessä vaan palaamista elämään siitä, mikä oli kasteessa saatu.

3. Uudestisyntyminen ja pelastus Lutherilla

Kirjassani *Pelastuksesta osalliseksi* olen lainannut kyseisestä aiheesta kaikkiaan yhdeksää Lutherin tekstiä:

Uudenvuodenpäivän epistolasaarnassaan (Tt 3:4-8) Luther sanoo:

”Kristus on pelastanut meidät kerta kaikkiaan, jopa kahdella tavalla: ensiksikin hän on tehnyt kaiken sen mikä meidän pelastumiseksemme oli tarpeen: hän on nimenomaan niin voittanut ja hävittänyt synnin, kuoleman ja helvetin, ettei kenellekään jäänyt siinä asiassa mitään tehtävää, ja toiseksi: *tämän kaiken hän on meille antanut kasteessa* [kursivointi MV].”¹ Vähän myöhemmin Luther jatkaa: [Apostoli] ”opettaa, niin kuin Kristuskin, että Pyhä Henki annetaan kasteessa, jopa että me kasteessa synnymme Pyhästä Hengestä.”²

Kolminaisuudenpäivän evankeliumisaarnassaan (Jh 3:1-15) Luther sanoo: ”Vieläpä Kristus tässä (Jh 3:5; Tt 3:5) panee sanat siihen järjestykseen, että asettaapi alkuun, ensimmäiseksi, veden ja sen jälkeen Hengen, siten osoittaaksensa, ettei Henkeä saa etsiä ilman ulkonaista merkkiä tai sen ulkopuolelta, vaan että on tiedettävä: Henki tahtoo vaikuttaa ulkonaisessa merkissä ja virassa, niiden kautta ja niiden yhteydessä. Molempien on pysyttävä yhteydessä toisensa kanssa, ja ihmisen on synnyttävä uudesti vedestä ja Pyhän Hengen kautta eli Hengestä, joka on veden kanssa ja sen yhteydessä.” Ja muutamaa riviä myöhemmin Luther tiivistää sanottavansa: ” – – *kaikkien, jotka tahtovat päästä sisälle Jumalan valtakuntaan, täytyy syntyä uudesti vedestä ja Hengestä* [kursivointi MV].”³

Myös **3. loppiaisen jälkeisen sunnuntain evankeliumisaarnassaan (Mt 8:1-13) Luther sanoo**, että kaste vaikuttaa ja antaa (siinä elimellisenä osana olevan evankeliumin sanan kautta) sekä lapsille että aikuisille saman, uudestisyntymisen ja pelastuksen.⁴

Böömiläisille Luther kirjoittaa: ”Ehtoollinen ei näet ole pelastuksen kannalta välttämätön. Evankeliumi ja kaste riittävät, koska ainoastaan usko vanhurskauttaa – – .”⁵

Suomenkielisten Tunnustuskirjoihin liitteenä kuuluvassa **kastekaavassaan Luther ilmaisee syyn, miksi kaste on välttämätön pelastukseen:** ”Jumala – – itse on antanut sille (kasteen sakramentille) nimeksi ’uusi syntyminen’ – – . Onhan *kaste ainut lohdutuksemme*, pääsy kaikkien Jumalan aarteiden ääreen ja kaikkien pyhien yhteyteen [kursivointi MV].” (Tk 322, 8, 9.)

Genesis-kommentaarissaan Luther kirjoittaa: ”Jumala ei tahdo enää toimia – – poikkeuksellisen eli – – ehdottoman valtansa mukaisesti, vaan luomiensa olentojen välityksellä, joiden hän ei tahdo olla toimettomina. – – Tätä sanotaan Jumalan säännönmukaiseksi vallaksi, kun hän näet käyttää joko enkelten tai ihmisten palvelusta. – – meidän on Kirkossa arvioitava

¹ WA 10 I, 1,107, 11-19 (*Luther, Martti*: Kirkkopostilla I, 477, 24).

² WA 10 I, 1,117, 6-8 (*Luther, Martti*: Kirkkopostilla I, 483, 43).

³ Walch 11,1175, 30, 31. (*Luther, Martti*: Kirkkopostilla III, 30, 31).

⁴ WA 17 II, 72-88 (*Luther, Martti*: Kirkkopostilla II, 75-90).

⁵ WA 12, 171, 21-23 (*Luther, Martti*: Kirkon sananpalvelijoiden asettamisesta, s. 14).

asioita Jumalan säännönmukaisen vallan mukaan ja *opetettava, ettei kukaan voi pelastua ilman kastetta*, ulkonaista välinettä. Kuuluuhan Jumalan säännönmukaiseen valtaan, että vesi kostuttaa, tuli polttaa jne. Kuitenkin Daniel ja hänen toverinsa jäivät eloon keskellä tulen liekkejä. Tässä oli kysymyksessä Jumalan ehdoton valta, jonka mukaan hän silloin toimi, mutta meitä hän ei käske sen mukaisesti mitään tekemään. [kursivointi MV.]⁶

Vähän myöhemmin Luther kirjoittaa Genesis-kommentaarissaan näin: " – – *ilman kastettakin hän [Jumala] voisi antaa synnit anteeksi, mutta hän ei sitä tee*, sillä hän tahtoo että ihmiset ovat hänen työtovereitaan hänen toimiessaan; sen tähden olisi näiden tehtävien halveksiminen suurta kiittämättömyyttä [kursivointi MV]."⁷

Saarnassaan kasteen kunnianarvoisesta sakramentista Luther sanoo seuraavasti:

"Perustuuhan myös parannuksen sakramentti, kuten sanottu, kasteen sakramenttiin. *Synnit annetaan nimittäin anteeksi ainoastaan kastetuille* eli niille, joille Jumala on luvannut antaa synnit anteeksi. Siten parannuksen sakramentti uudistaa ja nykyistää kasteen sakramentin, ikään kuin pappi sanoisi synninpäästössä: 'Etkö huomaa, että Jumala on antanut sinulle syntisi anteeksi nyt kuten hän myös kerran kasteessa lupasi ja kuten minä nyt hänen käskystään käytän avainten valtaa. Näin sinä jälleen pääset osalliseksi kasteen vaikutuksesta ja olemuksesta.' Jos uskot sen, se on sinun. Jos epäilet, olet hukassa." [kursivointi MV.]⁸

Kirjassaan "Kirkon Baabelin vankeudesta" Luther kirjoittaa:

"Mutta kun saatanalla ei ollut voimaa hävittää lapsilta kasteen merkitystä, niin se on kuitenkin ollut kyllin mahtava hävittämään sen voiman kaikista aikaihmisistä, niin että nyt tuskin kukaan muistaa olevansa kastettu, vielä vähemmän katsoo sitä kunniaukseen, kun on keksitty niin monta muuta keinoa syntien anteeksi antamiseksi ja taivaaseen pääsemiseksi."⁹

Ihminen ei voi olla pelastettu ennen kastetta, jolle Pyhä Henki evankeliumin sanan kautta tahtoo ihmisen johtaa, sillä kaste on elimellinen osa pelastuksen evankeliumia. Augustinuksen tavoin Luther perustelee esimerkiksi hätäkasteen toimittamisen juuri sillä, että kaste on välttämätön pelastukseen ja autuuteen.¹⁰ Lutherin opettama kasterealismi ja pelastuksen irrottaminen kasteesta sulkevat toisensa pois.

Mainittakoon lopuksi vielä seuraava Lutherin ajatus, jonka hän on esittänyt **helatorstain kolmannessa evankeliumisaarnassa**: "Aina on – – oltu yksimielisiä siitä, ettei sitä, joka uskoo, tuomita kadotukseen, vaikka ei häntä olekaan kastettu." Ja Luther perustelee kantaansa: "Saattaahan käydä niin, että joku uskoo, mutta vaikka hän pyytääkin kastetta, kuolema hänet yllättää."¹¹

⁶ WA 43, 71. (*Luther, Martti*: Ensimmäisen Mooseksen kirjan selitys 18–24, 96–97).

⁷ WA 43, 81. (*Luther, Martti*: Ensimmäisen Mooseksen kirjan selitys 18–24, 109–110).

⁸ WA 2, 733. (*Luther, Martti*: Saarna kasteen kunnianarvoisesta sakramentista Eero Huovisen suomentamana kirjassa *Martti Luther: Kaste ja usko*. Jyväskylä 1991).

⁹ WA 6, 527, 9-12. (*Luther, Martti*: *Kirkon Baabelin vankeudesta*. Valitut teokset II, 429).

¹⁰ WA 12,181, 23-33; 182,36–183,1 (*Luther, Martti*: *Kirkon sananpalvelijoiden asettamisesta*, s. 31, 33).

"Reformoidussa kirkossa hätäkaste jäi alusta alkaen pois. Calvin katsoi, ettei kaste ole pelastukseen välttämätön eikä hätäkasteisiin sen vuoksi ole aihetta." *Lempiäinen, Pentti*: *Pyhät toimitukset* 1974, s. 73, 74.

¹¹ WA 21, 405, 25 (*Luther, Martti*: *Kirkkopostilla II*, 540, 64); *Walch*. 11,1176, 33. (*Luther, Martti*: *Kirkkopostilla III*, 35, 33).

Lutherin jälkimmäinen virke selittää edellistä. Toisin sanoen edellisessä virkkeessä mainittu *usko* on ensiksikin sanan synnyttämää kasteen ja siinä luvatus pelastuksen kaipuuta. Toiseksi, kyseessä on Jumalan hyvyyteen ja pelastustahtoon perustuva päätelmä *hätätapauksista*, joista Raamattu ei puhu mitään. Niiden pohtiminen ja niistä keskusteleminen on inhimillistä spekulointia. Sellaisten pohjalta ei voida kumota sitä Raamatun, Tunnustuskirjojen ja Lutherin väittämää, että kaste on uudestisyntymiseen, ”Jumalan Pojan uskon” saamiseen ja pelastukseen välttämätön.

Mainitut Luther-sitaatit, jotka ovat *Pelastuksesta osalliseksi* -kirjani sivuilla 217–221, osoittavat, että Lutherin mukaan kaste on uudestisyntymiseen ja pelastukseen välttämätön; ihminen ei voi olla uudestisyntynyt eikä pelastettu ennen eikä ilman kastetta. Poikkeustapaukset ovat eri asia. Jumala on sitonut meidät Raamattuun, mutta itsensä hän on sitonut vain lupauksiinsa – muutoin hän on vapaa.

Raamatun, Tunnustuskirjojen ja Lutherin tekstien jälkeen joutuu kysymään: Mikä olisi sellainen uskova ja pelastettu, joka ei olisi saanut syntejään anteeksi, ei olisi vanhurskautettu, ei olisi uudestisyntynyt, ei olisi saanut Pyhää Henkeä eikä olisi Kristuksen ruumiin jäsen, sillä nuohan ovat kaikki kasteen lahjoja? Mahdotonta! Uusi testamentti ei tunne kastamattomia kristittyjä.¹²

Timo Laato puolestaan lainaa Iustitia-artikkelissaan **vain Lutherin ensimmäistä, toista ja kolmatta helatorstain evankeliumisaarnaa** sen perusväittämänsä tueksi, jonka mukaan myös Luther opettaisi, että uudestisyntyminen ja pelastus voivat tapahtua pelkän Jumalan sanan kautta yhtä hyvin kuin kasteessakin.

Ensimmäisenä Laato lainaa **Lutherin helatorstain kolmatta evankeliumisaarnaa**:

41. ”Jos kysytään ja jos tahdotaan tietää, kuinka autuaiksi tullaan, on ydinkohtana eli ydinoppina oleva se, että uskotaan ja tullaan kastetuksi. [...] Tässä Kristus nimenomaan selvittää, mikä on kuin onkin evankeliumin ydinoppi, ja hän rakentaa kaiken uskon ja kasteen varaan, päätellen meidät autuaiksi sen tähden ja siitä, että meillä uskon ja kasteen kautta on Kristus. 42. Uskominehan itse asiassa tietää sen totena pitämistä ja siihen kaikesta sydäimestä uskaltamista, minkä evankeliumi ja kaikki uskontunnustuksen kohdat Kristuksesta ilmoittavat [...] edelleen hän että usko siihen lujemmin tarttuisi ja sitä omanaan pitäisi, antaa meille kasteen, näkyväisellä merkillä näin todistaaksensa, että Jumala ottaa meidät omiksansa ja varmaan antaa kaiken sen, mikä evankeliumin välityksellä on meille ilmoitettu ja tarjottu.” (Lutherin Kirkkopostilla II, 1942, s. 533–534.)

Sitten Laato tulkitsee Lutheria:

”Jatkossa Luther torjuu sen väärinkäsityksen, että evankeliumin synnyttämä todellinen usko voisi jättää kasteen syrjään tai hylätä sen kokonaan. Ei, vaan *Jumalan sana, joka synnyttää uudesti* [kursivointi MV], ohjaa kuulijansa juuri siksi kasteelle, jossa sitten uudestisyntyminen tapahtuu ”näkyvän sanan” kautta (aivan kuten yllä on lyhyesti esitetty ja Lutherin opetuksella vahvistettu)” (s. 176.)

Kommentti: *Ensiksikään* Luther ei sano edellä, että ”Jumalan sana, joka synnyttää uudesti”, vaan tämä on Timo Laaton uudestisyntymisen teologian perusharha, jonka mukaan uudestisyntyminen ja syntisen ihmisen pelastus voisi tapahtua myös pelkän Jumalan sanan kautta ennen ja ilman kastetta ja jota hän yrittää tässä tukea Lutherilla kutsuen omaa tekstiään (”Jumalan sana, joka synnyttää uudesti”) Lutherin käsitykseksi. *Toiseksi*, lainattu Lutherin saarnan kohta ei tue myöskään sitä

¹² Hedegård 1955, 16–17.

Laaton rakentamaa ajatusta ikään kuin pelastuminen edellyttäisi kahta uudestisyntymistä: ensin Jumalan sanan kautta ja sitten ”näkyvän sanan” eli kasteen kautta.

Selvyyden vuoksi kertaan helatorstain Lutherin kolmannen evankeliumisaarnan Laaton lainaamaa kohtaa:

41. ”– jos tahdotaan tietää, kuinka autuaiksi tullaan, on ydinkohtana eli ydinoppina oleva se, että *uskotaan ja tullaan kastetuksi* [kursivointi MV] [...] Tässä Kristus nimenomaan selvittää, mikä on kuin onkin evankeliumin ydinoppi, ja hän rakentaa kaiken *uskon ja kasteen varaan* [kursivointi MV], päätellen meidät autuaiksi sen tähden ja siitä, että meillä *uskon ja kasteen kautta* [kursivointi MV] on Kristus.” (KP II, 1942, 533–534.)

Laato lainaa vielä samaa Lutherin saarnaa: 61. ”Tästä siis ei seuraa, että kaste voitaisiin jättää suorittamatta tai että hyväksyttäisiin jonkin mahdollinen huomautus, että hänellä on usko eikä hän siis tarvitse kastetta – .” (KP II, 1942, 539–540).

Kommentti: Lutherin mukaan pelastukseen tarvitaan siis molemmat, usko ja kaste. Samalla Luther kuitenkin myöntää, että myös ne, jotka uskovat Jumalan sanan ja halusivat sen tähden saada myös kasteen, mutta kuolema heidät kuitenkin yllättää ennen kuin heillä oli mahdollisuus saada kaste, pelastuvat uskon kautta ilman kastetta. – Laaton mielestä he pelastuvat ilmeisesti sen tähden, että he ovat uudestisyntyneet pelkän sanan kautta, vaikka heiltä puuttuu uudestisyntyminen ”näkyvän merkin” eli kasteen kautta. Minun mielestäni he – ja ymmärtääkseni myös Lutherin mielestä – pelastuvat pelkän Jumalan sanan kautta ilman kastetta ja niin ollen ilman uudestisyntymistä, koska jäivät kastamatta ilman omaa syytään, vaikka olisivat halunneet saada kasteen. Käsitys tällaisen kastamattoman pelastuksesta perustuu Kaikkivaltiaan kolmiyhteisen Jumalan suureen ihmisrakkauteen. Kysymys on poikkeustapauksesta, josta meille ei ole Jumalan sanassa kuitenkaan mitään ilmoitusta annettu.

Seuraavaksi Laato lainaa **Lutherin helatorstain toista evankeliumisaarnaa**:

25. ”Jumala on aina sanansa rinnalle antanut ulkonaisen merkin voimakkaasti tehostamaan hänen sanaansa, niin että me vahvistuisimme sydämässämme emmekä, sanaa epäillen horjuisi. [...] Samoin Kristus on tehnyt tässä, lupaukseensa: ’Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi’ lisäämällä ulkonaisen merkin, nimittäin kasteen ja lisäksi leivän ja viinin sakramentin, käytettäväksi erikoisesti kiusauksissa ja kuoleman korvalla vahvistamaan uskoamme ja vaatimalla vaatien muistuttamaan Jumalaa hänen lupauksistansa. 26. Saattaahan joku uskoa, vaikka ei olekaan kastettu. Kastehan on ainoastaan ulkonainen merkki, jonka on määrä muistuttaa meitä Jumalan lupauksesta. Jos kaste on satavissa, niin kaikella muotoa se otettakoon, sillä kukaan ei saa sitä halveksia; mutta ellei sitä voida saada tai jos se evätään, ei silti kadotukseen tuomita, kunhan vain uskotaan evankeliumi. Siinä, näet, missä on evankeliumi, on myöskin kaste ja kaikki muukin, minkä kristitty tarvitsee, sillä kadotus ei ole minkään muun synnin seurausta kuin epäuskon.” (KP II, 1942, 515.)

Laato viittaa myös **Lutherin helatorstain ensimmäiseen evankeliumisaarnaan**:

18. ”[...] Jumala on siis järjestänyt siten, että meidän uskomme on tuleva ilmeiseksi pakanoille: ken vain on kristitty ja on kastattanut itsensä, on jo sellaisenaan vaarassa joutua pakanoiden ja epäkristittyjen käsiin ja surmattavaksi. On siis välttämätöntä, että me, jos olemme kristityitä kastatamme itsemme, tai, ellei se ole mahdollista, ainakin sanomme. Halusta tulisin kastetuksi. 19. Tämä merkki on sitä paitsi annettu meille senkin tähden, että me Jumalan omalla armollisella avulla olisimme varmoja hänen armostansa, ja että

jokainen voisi sanoa: Jumala on antanut minulle tämän merkin sitä varten, että olisin varma autuaaksitulemisestani, minkä hän on luvannut evankeliumilla. Hän on näet antanut meille sanansa, kirjeen, ja sanojen ohella kasteen, sinetin; näin usko, joka käsittääpi sanan, vahvistuu merkin ja sinetin avulla.” (KP II, 1942, 504.)

Yhteenveto:

Kieltämättä minun lainaamieni Luther-sitaattien ja kahden Laaton viimeksi lainaaman Lutherin saarnan (toinen ja ensimmäinen helatorstain evankeliumisaarna) välillä on ainakin painotusero ellei enemmänkin. Voisiko syy mainittuun seikkaan olla siinä, että ehkä Lutherin kasteteologian muotoutuminen oli vielä hänen ensimmäisen ja toisen helatorstain evankeliumisaarnansa aikoihin keskeneräinen?

Mikä lieneekään oikeaan osuva selitys mainittuun Lutherin tekstien sisäiseen jännitteeseen, meidän ei mielestäni kannata tehdä Lutherin tekstien sisäisistä jännitteistä ja tulkinnoista seurakuntaa jakavia ongelmia, sillä luterilaisina me olemme sitoutuneet vain Raamattuun ja sitä oikein selittäviin Luterilaisiin tunnustuskirjoihin. Emme ole sitoutuneet Lutheriin, enempää kuin kehenkään muuhunkaan yksityiseen ihmiseen, vaikka suuresti kunnioitammekin Lutheria uskonpuhdistajana ja oppi-isänämme.

4. Johanneksen kaste

Timo Laaton kaste- ja uudestisyntymisen teologiaa ajatellen hänen artikkelinsa alaluku ”Vanhan testamentin aika ja Johanneksen kaste” (s. 187–191) on varsin merkityksellinen. Heti alussa näkyy, että hänen teologiassaan vanhan ja uuden liiton ero kutistuu minimiin, oikeastaan vain siihen, että vanhassa liitossa uskottiin tulevaan Vapahtajaan, mutta uudessa liitossa jo tulleeeseen.

Ensiksikin hän sanoo: ”Uudestisyntyminen ei ole vain jotain, joka tapahtuu Uuden Testamentin aikana. Tietenkin myös jo Vanhan Testamentin aikana pyhät tulivat uskoon.” Sitaatin ymmärtämiseksi on syytä tietää, että Laatonle sanat ”uudestisyntyminen” ja ”usko” merkitsevät samaa asiaa, ovat synonyymeja. Hänhän sanoi sen jo artikkelinsa johdannossa: ”Käsitteellisenä selvyytensä sanottakoon lyhyesti, että *uudestisyntyminen tarkoittaa jäljempänä samaa kuin uskon syntyminen*” (s. 166) [kursivointi MV].

Edellä Laato samaisti raamatunvastaisesti vanhurskauttamisen ja uudestisyntymisen (s. 181). Nyt hän samaistaa uudestisyntymisen ja uskon, vaikka käsittääkseni Raamattu ei missään opeta, että ”uudestisyntyminen” olisi yhtä kuin ”usko”. Sen sijaan uudestisyntyminen on Raamatun perusteella ymmärrettävä samaksi kuin Pyhän Hengen saaminen. Pelastetun ihmisen usko on seurausta uudestisyntymisestä eli Pyhän Hengen saamisesta kasteessa ja Ylösnoukseen asumisesta uskovassa. Sen tähden Raamattu kutsuukin pelastetun uskoa ”Jumalan Pojan uskoksi” ja ”Jeesuksen uskoksi” (Gl 2:20; Ilm 14:12). Sanan synnyttämä usko ennen kastetta on puolestaan kasteessa tapahtuvan uudestisyntymisen edellytys.

Uskon ja uudestisyntymisen vaikuttaa sama Jumala. On ymmärrettävä oikein ”pelastettu ihminen” ja ”Jumalan pelastustyön kohteena oleva ihminen”. Sana vaikuttaa aina ihmiseen, oli hän sitten pelastuksessa sisällä eli Kristuksessa tai sitten sanan vaikutuspiirissä mutta pelastuksen ulkopuolella. Sana vaikuttaa kastevedessä pelastuksen, sana vaikuttaa kasteen ulkopuolella kaipuuta pelastukseen tai paaduttaa kuulijaa. Kaikki Jumalan suuntaan kääntyminen on aina Jumalan Sanan vaikuttamaa pelastavaa työtä. Sana antaa pelastuksen yhdellä ainoalla tavalla ilman kysymyksiä.

Usko ja uudestisyntyminen eivät ole käsitteellisesti eivätkä myöskään Raamatun ilmoittamassa opissa synonyymejä, vaikka niiden vaikuttaja on sama Jumala.

Toiseksi, Laato sanoo, että ”on päivän selvää, että Jumalan sana vaikutti Vanhan Testamentin aikana sen, mitä uudestisyntyminen on ja merkitsee” (s. 187–188). Tämän todistamiseksi hän vetoaa kuningas Daavidiin, joka rukoili: ”Jumala, luo minuun puhdas sydän ja anna minulle uusi, vahva henki” (Ps 51:12). Laato sanoo, että ”koko Israel sai kokea samaa uudistusta”. Väitteensä tueksi hän vetoaa profeetta Hesekielin ennustukseen: ”*Ja minä annan heille yhden sydämen, ja uuden hengen minä annan teidän sisimpäänne, ja minä poistan kivisydämen heidän ruumiistansa ja annan heille lihasydämen*” (Hs 11:19) ja ”*Ja minä annan teille uuden sydämen, ja uuden hengen minä annan teidän sisimpäänne – –*” (Hs 36:26).

Timo Laato pitää monien liberaaliteologiien tapaan Hesekielin puhetta vanhan liiton ja VT:n sisäisenä juttuna. Hän ei näe, että Hesekiel viittaa kyseisessä kohdassa tulevaan uuden liiton aikaan, jolloin Jeesus tulee kastamaan omansa Pyhällä Hengellä.

Kolmanneksi, sen osoittamiseksi, että jo vanhan liiton aikana synnyttiin uudesti ja tultiin osallisiksi Pyhästä Hengestä, Laato vetoaa myös Johanneksen kasteeseen (Jh 3). Laato kirjoittaa:

”– – Jeesus edellyttää, että Nikodeemuksen kuuluisi ’Israelin opettajana’ itse osata vastata kysymyksiensä, kuinka uudestisyntyminen tapahtuu (j. 10). Jos puhe on alkuaan ollut kristillisestä kasteesta (joka säädettiin vasta paljon [2–3 vuotta] myöhemmin koko keskustelun jälkeen), vaatimus tuntuu täysin kohtuuttomalta. Miten olisi ollut ylipäätänsä mahdollista tietää jotain tuollaisesta etukäteen? Tuntuu paljon luonnollisemmalta ajatella, että ilmaus ’vedestä ja Hengestä’ on tarkoittanut jotain, jonka Nikodeemus on saattanut ymmärtää jo siinä hetkessä. Vain silloin häneltä voi odottaa selkeää vastausta siitä, kuinka uudestisyntyminen tapahtuu.” (s. 188.)

Olen täysin ymmällä Laaton tekstin äärellä. Hän puhuu kuin liberaaliteologi tai kristillisestä uskosta osaton. Kuinka Jeesus olisi muka voinut edellyttää Nikodeemukselta kristillisen kasteen tuntemista, kun sellaista ei ollut vielä olemassa lainkaan, sillä sehän asetettiin vasta paljon [2–3 vuotta] myöhemmin? Saman logiikan mukaan vanhan liiton aikana ei olisi voitu tietää Jeesuksestakaan mitään, sillä hänän syntyi vasta uuden liiton alkaessa. Mihin Laato on hukannut Vanhan testamentin profeetat ja heidän ennustuksensa hänestä, joka tulee kastamaan Pyhällä Hengellä, niin ja koko Vanhan testamentin kristologian? Kyllä Jeesus nuhteli Nikodeemusta hengellisestä tietämättömyydestä, koska tämä oli kirjanoppinut, juutalainen rabbi ja hallitusmies, jonka olisi pitänyt tuntea Kirjoitukset.

Seuraavien Laaton ajatusten äärellä ihmettelyni ei suinkaan vähene: Hän sanoo esittävänsä artikkelissaan ainoastaan oman näkemyksensä, joka ”poikkeaa jonkun verran useista (ellei kaikista) tavanomaisista selityksistä” (s. 189). Olisiko mahdollista, että vasta Timo Laato 2000 vuoden jälkeen olisi ensimmäisenä ymmärtänyt oikein Raamatun opetuksen uudestisyntymisestä ja sanan ja kasteen suhteesta? Suuri on Timo Laaton oma kuva ja ego!

Artikkelinsa sivuilla 189–190 Laato toistaa kaikkiaan kolme kertaa, että ”Johannes Kastajan parannussaarnan yksi keskeinen painopiste oli juuri vaatimus uudestisyntymisestä”.

”Nikodeemuksen kuuluu ymmärtää, että hän ei luonnollisen syntyperänsä johdosta ole Jumalan lapsi. Hänen pitää syntyä uudesti. Siihen hän tarvitsee kastamista ’vedellä ja Pyhällä Hengellä’ eli nöyrytmistä parannukseen ottamalla vastaan *Johanneksen toimittama kaste – –*.” [kursivointi MV].

Mutta kuinka on? Eri evankeliumeissa Johannes Kastaja itse kertoo suorittamiensa kasteitten ja kristillisen kasteen eron. Johanneksen evankeliumin ensimmäisessä luvussa hän sanoo: *Minä kastan vedellä, mutta teidän keskellänne on jo toinen, vaikka te ette häntä tunne – – . Minäkään en tuntenut häntä, mutta juuri sitä varten olen tullut kastamaan vedellä, että Israel saisi tietää, kuka hän on. – – Mutta hän, joka lähetti minut kastamaan vedellä, sanoi minulle: ”Se, jonka päälle näet Hengen laskeutuvan ja jäävän, kastaa Pyhällä Hengellä.”* (Jh 1:26, 31, 33.) Luukkaan evankeliumissa Johannes sanoo: *Minä kastan teidät vedellä, mutta on tuleva minua väkevämpi. Minä en kelpaa edes avaamaan hänen kenkiensä nauhoja. Hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella.* (Lk 3:16.)

Jeesus oli nimenomaan sanonut, että Pyhä Henki ei tule, ennen kuin Hän on mennyt Isän tykö: *”Kuitenkin minä sanon teille totuuden: teille on hyväksi, että minä menen pois. Sillä ellen minä mene pois, ei Puolustaja tule teidän tykönnne; mutta jos minä menen, niin minä hänet teille lähetän.”* (Jh 16:7.) *”Mutta kun Puolustaja tulee, jonka minä lähetän teille Isän tyköä, totuuden Henki, joka lähtee Isän tyköä, niin hän on todistava minusta. Ja te myös todistatte, sillä te olette alusta asti olleet minun kanssani.”* (Jh 15:26-27.) *”Mutta sen hän sanoi Hengestä, joka niiden piti saaman, jotka uskoivat häneen; sillä Henki ei ollut vielä tullut, koska Jeesus ei vielä ollut kirkastettu”* (Jh 7:39).

Toisin sanoen Johannes Kastajan oman todistuksen mukaan hänen kasteensa ja Jeesuksen asettaman kasteen välinen ero on siinä, että hän kastaa vedellä parannukseen, mutta Jeesus kastaa Pyhällä Hengellä, eli Jeesuksen asettamassa kasteessa saadaan Pyhän Hengen lahja. Ja ennen muuta: Jeesuksen mukaan Pyhä Henki eli Toinen Puolustaja tulee Jeesuksen itsensä lähettämänä vasta sen jälkeen, kun hän on noussut kuolleista ja mennyt takaisin Isän luo. Tämä merkitsee sitä, että uudestisyntyminen ja Pyhän Hengen lahjan saaminen ei ole ollut mahdollista ennen helatorstaita ja helluntaita.

Tämä radikaali ero Johanneksen ja Jeesuksen asettaman kristillisen kasteen välillä näkyy myös alkukirkon aikana Efesoksessa asuvissa Apolloksen opetuslapsissa, joista kerrotaan Apt 19. luvussa, jota käsitelimme jo tämän artikkelin ensimmäisessä luvussa (1.7. Apt 19:1-7). Mutta kertaus on oppimisen äiti:

1. Kun Apollos oli Korintossa, tuli Paavali, kuljettuaan läpi ylämaakuntien, Efesokseen ja tapasi siellä muutamia opetuslapsia. 2. Ja hän sanoi heille: "Saitteko Pyhän Hengen silloin, kun te tulitte uskoon?" Niin he sanoivat hänelle: "Emme ole edes kuulleet, että Pyhää Henkeä on olemassakaan." 3. Ja hän sanoi: "Millä kasteella te sitten olette kastetut?" He vastasivat: "Johanneksen kasteella." 4. Niin Paavali sanoi: "Johannes kastoi parannuksen kasteella, kehottaen kansaa uskomaan häneen, joka oli tuleva hänen jälkeensä, se on, Jeesukseen." 5. Sen kuultuaan **he ottivat kasteen Herran Jeesuksen nimeen.** 6. Ja kun Paavali pani kätensä heidän päälleen, **tuli heidän päällensä Pyhä Henki**, ja he puhuivat kielillä ja ennustivat. 7. Heitä oli kaikkiaan noin kaksitoista miestä. (Apt 19:1-7.)

Jakeet 3-6 osoittavat, että uudestisyntyminen ja Pyhän Hengen lahja edellyttävät kristillistä kastetta. Johanneksen kaste ei sisältänyt Pyhän Hengen lahjaa eikä Hengestä syntymistä.

Timo Laato on siinä oikeassa, että Lutherin Kolminaisuuden päivän evankeliumisaarnasta saa sen vaikutelman, että Johanneksen kasteessa myös uudestisyntyttiin Jumalan lapsiksi, sillä Luther sanoo, että Jeesus tahtoi vahvistaa Johanneksen saarnan ja kasteen toteamalla: ”se virka on oleva täydessä arvossaan ja Jumala on sen määrännyt sitä varten, että sen kautta uudestisyntyään, ja että

kukaan ei ole pääsevä sisälle taivaaseen, joka sitä ei omaksu tai sitä halveksii” (KP III, 1944, 33).

Johanneksen kastetta käsittelevän alaluvun lopussa Laato kirjoittaa:

”Kaiken kaikkiaan Joh. 3:5 ei voi käyttää sen väitteen raamatullisena tukena, että vain ja ainoastaan kristillinen kaste synnyttää uudesti. Jeesuksen keskustelu Nikodeemuksen kanssa todistaa, että kyllä uudestisyntymisen ihme olisi saattanut tapahtua myös tuossa hetkessä (ennen varsinaisen kristillisen kasteen asettamista). Sen vaikuttaa Jumalan ’elävä ja voimallinen’ sana joko sellaisenaan tai yhdistettynä ’näkyviin armonvälineisiin’ niin Vanhan kuin myös Uuden Testamentin aikana. Muussa tapauksessa yhteinen nimittäjä vanhan ja uuden liiton välillä lakkaa olemasta.” (s. 191.)

Kommentti: Kyseisessä Laaton tiivistelmässä ei ole montakaan asiaa, jonka voisin allekirjoittaa: 1) Väitän edelleen ja uskon myös osoittaneeni sen, että Raamatun ja Luterilaisten tunnustuskirjojen kastartiklojen mukaan uudestisyntyminen edellyttää kristillistä kastetta. 2) Nikodeemuksen uudestisyntyminen ei ole voinut tapahtua hänen ja Jeesuksen välisen keskustelun yhteydessä, sillä uudestisyntyminen edellyttää paitsi kristillistä kastetta myös helatorstaita eli Jeesuksen taivaaseen astumista ja Pyhän Hengen vuodattamista Ylösnousseen toimesta sen jälkeen eli helluntaita. 3) Jeesus on itse sitonut uudestisyntymisen kasteeseen. Ilman kastetta sana ei uudestisyntytä. Kysymys ei ole Jumalan sanan voimattomuudesta, vaan siitä, miten itse Sana on luvannut voimaansa käyttää. 4) Uudestisyntyminen ja Pyhästä Hengestä osalliseksi pääseminen kuuluvat uuden liiton armotalouskauteen, ei vanhaan liittoon. Vanhan liiton uskovat kohtasivat Jumalan ennen hänen ihmiseksi tulemistaan (joitakin yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta) ilmestysmajassa ja myöhemmin Jerusalemin temppelissä. Sen sijaan uuden liiton aikana Ylösnoussut Kristus asuu Pyhässä Hengessä jokaisessa uskovassa. 5) Uudestisyntyminen ja Pyhän Hengen lahja eivät ole vanhan ja uuden liiton yhteinen nimittäjä.

Olkoonkin, että Jeesuksen ja Nikodeemuksen välisen keskustelun lähtökohtana olisi ollut Johanneksen kaste, Jh 3:5:ssä Jeesus puhuu kristillisestä kasteesta ja sanoo sen olevan (uuden liiton alkamisesta lähtien) uudestisyntymisen ja taivaaseen pääsemisen edellytys.

5. Uskon syntymisen prosessiluonne ja uskon kaksinaisuus

Uskon syntymisestä ja sen olemuksesta meillä näyttää olevan Timo Laaton kanssa varsin erilainen käsitys.

Minun mielestäni ihmisen pelastuminen ja uskon syntyminen on prosessi. Sen tähden uskolla on alkunsa ja kasvunsa. Kirjoissani olen puhunut uskon ”kaksinaisuudesta” eli uskon kahdesta eri vaiheesta, uskosta ennen kastetta ja kasteen jälkeen. Usko ennen kastetta on sanan synnyttämää ja sen lupauksiin tarttumista. Se halajaa saada kasteen, jotta saisi siinä sanan lupaamat syntien anteeksisaamisen, vanhurskauttamisen, uudestisyntymisen ja Pyhän Hengen lahjan. Kysymys on koko ajan yhdestä ja samasta uskosta ja Pyhän Hengen työstä ihmisen pelastamiseksi (Ef 4:5).

Timo Laaton artikkelissa ”usko” on mielestäni jollakin tavalla sanan synnyttämä monoliittinen kokonaisuus, joka ei kasva eikä kehity. Hän kieltää opettamani uskon kaksinaisuuden. Laaton monoliittisen uskokäsityksen mukaan sanan synnyttämä usko ennen kastetta ja kasteessa Pyhän Hengen myötä saatu ”Jumalan Pojan usko” / ”Jeesuksen usko” näyttävät olevan ”yksi yhteen” sama asia, ja ne voivat niin olen korvata myös toisensa. Laato kirjoittaa:

”Ei ole teologisesti lainkaan ongelmallista, kun kerrotaan kuulijoitten uskosta jo ennen kastetta saarnatun sanan perusteella: He ottivat kuulemansa evankeliumin vastaan – ja

sitten heidät tietysti kastettiin. [1] *Olisi äärimmäisen turhauttavaa asettaa sanan ja kasteen vaikutusta eriarvoiseen asemaan ja jopa vastakkain.* Paljon mielekkäämpää on pitää niitä yhtenä ja yhtenäisenä kokonaisuutena, jolloin sana synnyttää todellisen, pelastavan uskon, joka juuri sellaisena tarttuu kasteessa lahjotettuun pelastukseen. [2] *Jumalan hyvyys ja laupeus eivät kohtaa syntistä vain yhdellä tavalla. Hän jakaa armoansa moninkertaisesti eri tavoin. Siitä valtavana osituksena on Apostolien teoissa sekä saarnatun evankeliumin että kasteen vaikuttama pelastus, iankaikkinen elämä.*” [kursivointi MV.] (s. 200.)

Kommentti 1: Sanan ja kasteen vaikutus ovat samanarvoiset, mutta eivät samanlaiset.

Uudestisyntymisen ja pelastukseen tarvitaan molemmat, sekä sana että kaste: sanan kautta Pyhä Henki kutsuu pelastukseen ja lupaa uudesti synnyttää ja pelastaa kasteessa. Kasteessa Pyhä Henki sanan kautta tekee sen, minkä hän on ennen kastetta sanansa kautta luvannut, hän uudestisyntyyttää ja pelastaa. Sana ja kaste eivät ole vastakkaisia, sillä molemmat tähtäävät samaan eli ihmisen pelastumiseen: kasteessa Pyhä Henki toteuttaa sen, minkä hän on sanassa luvannut.

Kommentti 2: Jälkimmäinen osa Laaton tekstistä sisältää ajatuksen, että molemmat sekä saarnattu sana että kaste uudestisyntyyttävät ja pelastavat. Tämä on hänen artikkelinsa yksi keskeisimmistä, ellei peräti keskeisin, ajatus. Sen tähden Laato toistaa pakkomieltteen tavoin artikkelissaan ainakin 30 kertaa ajatusta, että kasteen lisäksi myös ”Jumalan sanalla on voima synnyttää uudesti”. Laaton uudestisyntymiskäsitys on sekä Raamatun että Tunnustuskirjojen kasteartiklojen vastainen, kuten olemme aikaisemmin tässä artikkelissa jo nähneet. Kirjassani *Pelastuksesta osalliseksi* kutsun kyseistä uudestisyntymisen ja pelastuksen teologiaa ”kahden pelastuksen tavan opiksi”.

Laato kirjoittaa artikkelinsa alaluvussa ”*Usko ja kaste Apostolien teoissa*:

”Ne monet kohdat Apostolien teoissa, joissa puhutaan sanan uskomisesta ennen kastetta (esim. 2:41; 8:12, 36; 16:14; 18:8), Väisänen selittää arvelemalla, että puhe ei ole pelastavasta vaan pelastusta edeltävästä uskosta. Hän opettaa uskon ”kaksinaisuutta”, vaikka periaatteessa hänkin tunnustaa, että ”Raamatun mukaan usko on yksi (Ef. 4:5)”. Hänen oletuksensa perustuu yksinkertaisesti siihen ajatukseen, että Jumalan sana ei synnytä uudesti ja siksi se ei pysty synnyttämään pelastavaa uskoa – paitsi kasteessa. Tästä seuraa, että nuo kohdat Apostolien teoissa on pakko selittää pois tai toisin kuin tavallisesti. Väisänen käsitys uskon kaksinaisuudesta tai kahdenlaisesta uskosta on tosiasiallisesti mielivaltaisen.” (s. 199–200.)

Kommentti:

Ensiksikin sanan synnyttämä kastetta edeltävä usko on nimenomaan pelastavaa uskoa, sillä juuri se tarttuu sanan lupaukseen kasteessa tapahtuvasta uudestisyntymisestä ja vie hänet kasteelle ja niin ollen pelastaa ihmisen. *Toiseksi*, olemme jo aikaisemmin tässä artikkelissa osoittaneet, että Jumalan Sana itse on sitonut uudestisyntymisen kasteeseen. Ilman kastetta ihminen ei ole uudestisyntynyt eikä pelastettu. *Kolmanneksi*, Laaton mainitsemista Apostolien tekojen kristityksi tulemisesimerkeissä – ja itse asiassa kaikissa Apostolien tekojen mainitsemisissa kääntymistapauksissa – kyseiset ihmiset saivat ensin kuulla evankeliumin Jeesuksesta Kristuksesta ja siitä, että kristillisessä kasteessa päästään hänen yhteyteensä ja pelastutaan. Sen jälkeen kaikissa tapauksissa mainitaan – joskin eri sanoin – heidän ottaneen kuulemansa evankeliumin vastaan ja tulleen kastetuiksi ja päässeensä siinä osallisiksi Pyhästä Hengestä ja ”Jumalan Pojan uskosta”.

Mielestäni Laato ymmärtää opettamani uskon kaksinaisuuden väärin. Hän puhuu artikkelissaan tavan takaa, ikään kuin minä puhuisin kahdesta tai jopa kolmesta eri uskosta, ”ei niin todellisesta uskosta” ja ”todellisesta uskosta” (esim. s. 167, 191, 201). En puhu kirjassani kahdesta saatikka

kolmesta eri uskosta, vaikka Laato niin väittää (s. 201), vaan yhden ja saman uskon kahdesta eri vaiheesta: ”pelastavasta uskosta”, jonka Pyhä Henki synnytti ihmisessä sanan kautta ennen kastetta ja joka saa ihmisen hakeutumaan kasteelle, jossa Jumala on luvannut pelastaa hänet. Uskoa, joka asuu kasteen jälkeen ihmisen sisimmässä, kutsun selvyuden vuoksi ”pelastetun uskoksi”. Kuitenkin meidän tulee muistaa, että olemuksensa puolesta kysymys on koko ajan samasta Pyhän Hengen vaikuttamasta uskosta Jeesukseen Kristukseen syntisen ihmisen pelastajana.

Viimeksi mainitusta Laaton sitaatista näemme, että hän käyttää käsitettä ”pelastava usko” epäjohdonmukaisesti. Välillä hän tarkoittaa sillä sanan synnyttämää uskoa ennen kastetta, välillä kasteessa saatua uskoa, välillä monoliittisesti molempia. Samalla myönnän, että en ole itsekkään ilmeisesti ollut kirjassani *Pelastuksesta osalliseksi* ”pelastava usko”-termin käyttämisessä aina tarpeeksi huolellinen. Olen saattanut käyttää sitä joskus myös synonyymina termille ”pelastetun usko”.

6. Laaton kiistämät Raamatun kohdat

Timo Laato vetoaa Iustitiassa olevassa artikkelissaan ennen muuta viiteen tai kuuteen Raamatun jakeeseen todistaakseen, että Jumala tai Herran apostoli synnyttää kuulijat Jumalan lapsiksi myös pelkällä totuuden sanalla ennen ja ilman kastetta. Kyseiset jakeet ovat 1Pt 1:23; Jk 1:18; 1Kr 4:15; Gl 4:19; Room. 1:16 ja 10:17. Seuraavassa selitän niitä lyhyesti.

Ensimmäinen Raamatun kohta, johon Laato vetoaa tukeakseen väitettään, että Raamatun mukaan Jumala synnyttää kuulijat uudesti evankeliumilla tai totuuden sanalla ennen kastetta, on 1 Pt 1:23: ”– te, jotka olette uudestisyntyneet [anagennaoo], ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta.”

Lähtökohtana muistutan, että kreikan kielen verbi *gennaoo* merkitsee sekä ’siittämistä’ että ’synnyttämistä’, passiivissa ’syntymistä’. Mainitussa jakeessa predikaatti ”uudestisyntyä” on myös kreikan kielessä perfektissä, joka kreikan verbiopin mukaan viittaa kyseisten ihmisten elämässä menneisyyteen eli ilmeisesti aikaisemmin saatuun kasteeseen ja kertoo samalla, että he ovat yhä uskossa ja elävät uudestisyntyneiden elämää.¹³ Sitä paitsi koko Ensimmäinen Pietarin kirje on kirjoitettu äsken kastetuille, ja siksi on perusteltu syy ajatella, että myös tämä kohta (1 Pt 1:23) asettuu kasteyhteyteen.

Ihmisen uudestisyntyminen on kristologinen tapahtuma, jossa Jumalan Pojan syntyminen ihmiseksi on ihmisen Jumalan lapseksi syntymisen malli. Jumalan Poika sikisi Pyhästä Hengestä Marian kohtuun enkeli Gabrielin *sanan* kautta yhdeksän kuukautta ennen syntymäänsä. Niinpä 1 Pt 1:23 voitaisiin kääntää suomeksi kreikan kielestä yhtä hyvin ellei paremminkin: ”– te, jotka olette *siinneet*, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta.” Tällöin perfektivi viittaisi kastetta edeltäneeseen sanan kuulemiseen, joka sai kuulijat tulemaan kasteelle. Samalla poistuisi ristiriita niiden Raamatun kohtien kanssa, joiden mukaan kaste on välttämätön Jeesuksen opetuslapseuteen ja pelastukseen, ks. Mt 28:19; Mk 16:16; Jh 3:5; 1Pt 3:21 ja Tt 3:5, joita käsittelin tämän artikkelin alussa. Näin ollen asia sivuaa myös kysymystä Raamatun sisäisestä yhtenäisyydestä.

¹³ Kreikan kielessä verbin *perfekti*-muodon merkitys on resultatiivinen eli perfektivi viittaa menneeseen tapahtumaan, jonka vaikutus ulottuu nykyisyyteen.

Toinen Raamatun kohta, johon Laato vetoaa tukeakseen väitettään, jonka mukaan Jumala synnyttää kuulijat uudesti sanan kautta ennen kastetta, on Jk 1:18. Jae kuuluu: ”*Tahtonsa mukaan hän synnytti meidät totuuden sanalla, ollaksemme hänen luotujensa esikoiset.*”

Pari jaetta jäljempänä oleva teksti selittää mainittua jaetta seuraavasti: ”Sen tähden pankaa pois kaikki saastaisuus ja kaikkinainen pahuus ja ottakaa hiljaisuudella vastaan sana, joka on teihin istutettu ja joka voi teidän sielunne pelastaa” (Jk 1:21, KR-38). Tässä jakeessa on jopa kolminkertainen todistus siitä, että Jaakob puhuu jakeessa 18 *kasteesta*, jossa Jumala *uudestisyntyi totuuden sanalla*: 1) Ilmaus ’panna pois’, ’riisua vaatteet’, viittaa kastehetkeen, jolloin kastettavalta riisuttiin vanhat vaatteet ja hänet puettiin kastepukuun. 2) Sana ”kaikki” on kasteteksteissä tyypillinen ja viittaa ”kastaa”-verbin *aoristi*-muodon tavoin tapahtumaan kokonaisuutena. 3) Sanat ”sen tähden” on kastetekstien yleisesti käyttämä johtopäätöstä osoittava ilmaisu.

Kolmas Laaton käyttämä Raamatun jae on 1 Kr 4:15: ”*Sillä vaikka teillä olisi kymmenentuhatta kasvattajaa Kristuksessa, niin ei teillä kuitenkaan ole monta isää; sillä minä teidät synnytin [gennaoo] evankeliumin kautta Kristuksessa Jeesuksessa.*”

Kreikan kielen *gennaoo*-verbi tarkoittaa ’tulla vanhemmaksi’ eli miehestä puhuttaessa ’siittää’, ’tulla isäksi’ ja naisesta puhuttaessa ’synnyttää’, ’tulla äidiksi’. Jostakin henkilöstä puhuttaessa kyseinen verbi ei kuitenkaan tarkoita molempia yhtä aikaa, koska kukaan ei voi olla biologisesti sekä isä että äiti.

Suomenkielisissä kirkkoraamatuissa (KR-38 ja KR-92) kyseinen jae on mielestäni käännetty väärin. Ne tekevät Paavalista äidin, kun ne kääntävät, että Paavali ”synnytti”. Käännös on yhtä kaukana alkutekstistä kuin on yhteiskuntamme uuspuolalainen ihmiskäsitys Raamatusta ilmoitetusta Jumalan luomisjärjestyksestä. Taannoin tiedotusvälineet hehkuttivat suurena sensaationa, että nyt on Suomessa ensimmäisen kerran mies synnyttänyt pienokaisen. Tosiasiassa synnyttäjä oli biologisesti nainen, vaikka hän koki tunnemaailmassaan olevansa sukupuoli-identiteetiltään mies.

Mainittu 1 Kr 4:15 tulisi kääntää kreikan kielestä seuraavasti: ”Sillä vaikka teillä olisi kymmenentuhatta kasvattajaa Kristuksessa, niin ei teillä kuitenkaan ole monta isää; sillä minä teidät siitin / tulin teidän isäksenne evankeliumin kautta Kristuksessa Jeesuksessa.” Näin sen käänsi aikoinaan Luther ja suomalainen vanha Biblia. Näin sen kääntää 60 eri englanninkielistä raamatunkäännöstä.¹⁴

Neljäs Raamatun jae, johon Laato vetoaa perusteluna näkemykselleen, jonka mukaan uudestisyntyminen voi tapahtua myös pelkän sanan kautta ja voi olla samalla toistuva tapahtuma ihmisen elämässä, on Paavalin sana galatalaisille (Gl 4:19). Jae kuuluu: ”*Rakkaat lapseni, teidän vuoksenne minun on jälleen kärsittävä synnytyksuskia, kunnes Kristus saa muodon teissä*” (KR-92).

Ensiksikin Paavalin käyttämä verbi *oodinoo* ei tarkoita ’uudestisyntymistä’ eikä ’uudestisyntymistä’, vaan ”synnytyksivuissa olemista”. Paavali samaistaa nykyisen huolensa siihen huoleen, jota hän oli tuntenut kamppaillessaan galatalaisten kristityiksi tulemiseksi.

Toiseksi, Paavali kutsuu galatalaisia hellyttävästi *lapsukaisiksi*. He ovat syntyneet Jumalan lapsiksi, mutta nyt hän kantaa huolta siitä, että he pysyisivät Jumalan lapsina ja *Kristus saisi muodon heissä*.

¹⁴ Vain yksi englanninkielinen laitos kääntää suomalaisten kirkkoraamattujen tavoin, ja sekin on Yhdysvaltain kaikkein liberaalisimpien kirkkojen raamattulaitos (*Common English Bible*). Muita samanlaisia käännöksiä tiedän vain muutamia koko maailmasta. (Sellaisiin kuuluu esimerkiksi venäläinen raamatunkäännös.)

Paavalin huoli ei koske tässä Jumalan lapseksi tulemista, vaan Jumalan lapsena pysymistä: ei syntymistä, vaan kasvamista.

Kolmanneksi, galatalaiset olivat unohtamassa pelastuksen evankeliumin ja ajautumassa omiin tekoihin turvautumisen tielle. Kyse on Paavalin kamppailusta galatalaisten hengellisen elämän puolesta. Sen tähden verbi on *aktiivissa*; uudestisyntymisen yhteydessä verbi on säännöllisesti *passiivissa* passiivin kertoessa, että uudestisyntymisen yhteydessä on Jumala (*passivum divinum*). Tässä käytetty verbin aikamuoto on *preesens*, joka ilmaisee, että Paavalin kamppailu galatalaisten säilymiseksi terveessä uskossa oli jatkuvaa. Sen sijaan uudestisyntymisen yhteydessä verbin aikamuotona on *aoristi*, joka osoittaa, että uudestisyntyminen on kokonaisvaltainen hetkellinen tapahtuma.

Galatalaiskirjeen jakeessa 4:19 kaikki – sekä sanat että niiden kieliopilliset muodot – osoittavat, että Paavali kantaa tällä kertaa huolta galatalaisten pysymisestä Jumalan lapsina ja hengellisestä kasvamisesta eikä heidän uudestisyntymisestäään. Kaiken lisäksi Raamatun ja Tk:en mukaan luopioksi tulleen palaaminen Kristuksen yhteyteen on kerran saatuun kasteen armoon palaamista, ei uusi uudestisyntyminen.

Viides ja samalla viimeinen Raamatun kohta, johon Laato Iustitian artikkelissaan vetoaa sen todisteeksi, että uudestisyntyminen voi tapahtua pelkän julistetun sanan kautta yhtä hyvin kuin kasteessakin, on Rm 10:17 (s. 202). Jae kuuluu: *Usko tulee siis kuulemisesta, mutta kuuleminen Kristuksen sanan kautta.*

Kyseistä jaetta seuraavat jakeet osoittavat, että kysymys on Jumalan sanan julistuksesta ja sen kuulemisesta. Se synnyttää uskon Jumalan sanan lupauksiin eli evankeliumiin, johon kuuluu myös se, että kasteessa ihminen saa syntinsä anteeksi ja Pyhän Hengen lahjan eli syntyy uudesti ylhäältä Jumalan lapseksi (Apt 2:38). Tämä on evankeliumi, joka on Jumalan voima itse kullekin uskovalle pelastukseksi (Rm 1:16).

Yhteen vetona voimme todeta, että Laaton esittämät Raamatun jakeet (1Pt 1:23; Jk 1:18; 1Kr 4:15; Gl 4:19; Rm 1:16 ja 10:17) eivät tue hänen käsitystään, jonka mukaan uudestisyntyminen ja pelastus voisi tapahtua yhtä hyvin pelkän Jumalan sanan kautta kuin kasteessakin.

7. Eräiden Laaton Iustitia-artikkelin yksityiskohtien kommentointia

7.1. Laato kirjoittaa: ”Eniten keskustelua on herättänyt Väisäsen *ankara* kritiikki puhtasoppista luterilaisuutta vastaan (joka itse asiassa kohdistuu samalla myös Lutheria ja luterilaisia Tunnustuskirjoja kohtaan) samoin kuin hänen eritoten Raamatun pyhistä kirjoituksista hakemansa perustelut” [kursivointi MV] (s. 165).

Kommentti: Olen kirjoittanut kirjani, myös arvioni puhtasoppisuuden kasteteologiasta täysin kiihkottomasti. En ole kritisoinut kirjassani Lutheria enkä myöskään Tunnustuskirjoja. Sen sijaan olen yhdessä kohdassa arvostellut Tunnustuskirjojen v. 1990 suomalaisen käännöksen epätarkkuutta (s. 208–210). Sitä paitsi en ole tietenkään ensimmäinen, joka arvostelee puhtasoppisen ajan suurten teologiiden kasteteologiaa. Kirjassani *Pelastuksesta osalliseksi* olen viitannut esimerkiksi Erlangenin yliopiston dogmatiikan professoriin, 1800-luvun saksalaista niin sanottua uusluterilaisuutta edustavaan *Gottfried Thomasiukseen* (1802–1875), joka ihmettelee Chemnitzin ja Gerhardin kasteteologiaa ja syyttää heitä Johanneksen kasteen ja kristillisen kasteen samaistamisesta (s. 151–152).

7.2. Laato: ”Uudestisyntymisen rinnalle Väisänen luo uuden käsitteen ’uudestisiittäminen’” (s. 167, 196).

Kommentti: Termiä ”uudestisiittäminen” ei esiinny kertaakaan kirjassani *Pelastuksesta osalliseksi* enempää kuin missään muussa kirjallisessa julkaisussani. Koko termi on Laaton itsenä luoma. Sinänsä kyseisessä termissä ei mielestäni ole mitään vikaa. Esimerkiksi 1 Pt 1:23 – – *te, jotka olette uudestisyntyneet [anagennaoo], ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta*, voitaisiin yhtä hyvin ellei paremminkin kirjoittaa muotoon: – – *te, jotka olette uudestisiinneet, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta*.

7.3. Laato: ”Väisänen käsitys, jossa ehdottomasti torjutaan Jumalan sanan voima synnyttää uudesti, johtuu ilmeisesti tuosta historiallisesta taustasta [siirtymisestä reformoidusta uuspietistisestä kastekäsityksestä luterilaiseen käsitykseen]. Hän alkoi varhaisessa vaiheessa muuntaa kasteoppiansa luterilaiseen suuntaan. Samanaikaisesti hän ryhtyi muuttamaan sanaoppiansa enemmän reformoituun suuntaan. Syntyi pahaenteinen vinoutuma. Sen mukaisesti Jumalan sanalla ei ole voimaa synnyttää uudesti.” (s. 170.)

Kommentti: En ole kieltänyt ”Jumalan sanan voimaa”. Kolmiyhteinen Jumala on kaikkivaltias Luoja. Kun Jumala sanoo jotakin, se tapahtuu. Mutta Raamatussa Sana itse on ilmoittanut uudestisyntyttävänsä ihmisen sanan kautta kasteessa, ei ennen eikä ilman kastetta (esim. Mt 28:19; Jh 3:5; Tt 3:5; 1Pt 3:21). Oppini Jumalan sanasta eli raamattukäsitykseni on pysynyt koko pappiskauteni ajan samana eli luterilaisena. Uskonpuhdistuksen Raamattu-periaatteen mukaan jokainen kristillinen oppi – myös oppi Raamatusta – on otettava Raamatusta sellaisena kuin Jumala on sen siellä ilmoittanut. Sen mukaisesti Raamattu on sekä pelastushistoriallisesti että aikahistoriallisesta luotettavaa Jumalan sanaa.

Opetukseni, jonka mukaan Jumala ei synnytä ihmistä uudesti pelkän sanan kautta ennen ja ilman kastetta, ei johdu siitä, että pitäisin Jumalan sanaa voimattomana synnyttämään uudesti, vaan siitä, että olen sitoutunut opettamaan niin kuin Raamattu opettaa.

7.4. Laato: Jos ”[a]rmonvälineenä kaste lahjoittaa jatain sellaista, jota sana armonvälineenä ei pysty antamaan. Silloin joudutaan kysymään, että mistä sana saa uudestisyntyttävän voimansa kasteessa, jos sillä ei ole sitä jo ennestään.” (s. 170.)

Kommentti: Jumalan sana on koko ajan kaikkivoipa, mutta sanan voiman käyttämisestä päättää Jumala, ei Timo Laato eikä kukaan muukaan.

7.5. Laato: ”Koska kaikissa armonvälineissä on Jumalan autuuttava sana läsnä joko ”luettuna” tai ”kuultuna” tai ”näkyvänä”, ne kaikki yhdessä ja myös jokainen erikseen tuovat pelastuksen” (s. 171).

Kommentti: Kolmiyhteisen Jumalan kaikki kolme eri persoonaa ovat yhtä keskenään, mutta samalla niillä on myös toisistaan poikkeavia tehtäviä. Esimerkiksi Isä ei tee Pojan töitä eikä Poika tee Isän töitä. Samoin kaikki Jumalan antamat eri armonvälineet toimivat ihmisen pelastamiseksi. Mutta kuitenkin eri armonvälineillä on mainitussa työssä myös toisistaan poikkeavia tehtäviä. Sanan ja kasteen todistus on yhteneväinen. Mutta niin kuin Kolmiyhteisessä Jumalassa Isä ei tee Pojan töitä, ei sanakaan korvaa kasteen tehtävää. Raamatussa Jumalan Sana itse, Jeesus Kristus, rajaa

uudestisyntymisen yksin kasteen armonvälineen tehtäväksi. Joka ei ole kastettu, ei ole uudestisyntynyt, ei Jeesuksen opetuslapsi eikä pelastettu (Jh 3:5; Mt 28:19; Tt 3:5).

7.6. Laato: ”— on turhaa ja suorastaan väärin syyttää puhtasoppista luterilaisuutta ’kahden pelastuksen’ opettamisesta eli väittää vääräksi opetusta, että sekä Jumalan sana että kaste pelastaa. — Syytettyjen penkille pitää nostaa silloin myös Luther, sillä hän opettaa samalla tavalla. Mutta kyse ei tietenkään ole kahdesta, kolmesta tai neljästä pelastuksesta vaan yhdestä ja samasta pelastuksesta, jonka kaikki armonvälineet välittävät meille.” (s. 172.)

Kommentti: Ensiksikään en puhu kirjassani ”kahdesta pelastuksesta”, saatikka kolmesta tai neljästä, vaan ”kahdesta pelastuksen tavasta”, ja se on aivan eri asia. Toiseksi, kaikki armonvälineet eivät välitä meille pelastusta, vaikka Laato niin väittää. Eri armonvälineillä on erilaisia tehtäviä: Sana ilmoittaa pelastuksen ja lupaa antaa sen kasteessa, kaste antaa pelastuksen, kastettuja varten annettu rippi palauttaa luopion kasteen armoon ja ehtoollinen vahvistaa pelastetun uskoa anteeksiantamukseen.

7.7. Laato: ”Väisänen näkee Jumalan Sanan ihmiseksi tulon syntyisen ihmisen uudestisyntymisen esikuvana. [1] Hän ei siis yhdistä sitä Lutherin lailla sakramenttiin, joka tuon uudestisyntymisen vaikuttaa. [2] Näin painopiste siirtyy väärän pietismin lailla ihmisen omaan kokemukseen ja hänessä tapahtuvaan sisäiseen muutokseen.” (s. 173.)

Kommentti 1: Näen ja opetan aivan samalla tavalla kuin Luther: Niin kuin Jumala inkarnoitui Jeesuksessa ihmiseksi, samoin sana inkarnoituu sakramenteissa eli saa aineellisen muodon. Myös Jumalan Pojan (Sanan) ihmiseksi syntyminen on ihmisen Jumalan lapseksi syntyminen malli: Maria tuli raskaaksi enkeli Gabrielin sanan kautta ja synnytti yhdeksän kuukautta myöhemmin Jeesuksen, Jumalan Pojan, ihmiseksi. Samoin syntyisen ihmisen Jumalan lapseksi syntyemisessä Pyhä Henki käyttää sanan saarnaa ja kasteen vettä, kuten Luther sanoo:

28. Ihmisen pelastamiseksi ”täytyy olla toinen syntymä, pyhän kasteen kautta; siinä ihminen itse ei voi tehdä mitään, vaan siinä Jumalan tahdosta ja armosta annetaan Pyhä Henki ulkonaisen, *saarnatun sanan ja veden kautta, jotka ovat uudestisyntymän isänä ja äitinä* [kurivointi MV], ja joiden kautta ihminen tulee Jumalan edessä uudeksi, puhtaaksi ja pyhäksi, taivaan valtakunnan perilliseksi.” 31. ”— kaikkien, jotka tahtovat päästä sisälle Jumalan valtakuntaan, täytyy syntyä uudesti vedestä ja Hengestä — .” (KP III, 1944, 34, 35.)

Kommentti 2: Laaton teksti *painopisteen siirtymisestä väärän pietismin lailla ihmisen omaan kokemukseen* on silkkaa pötyä.

7.8. Laato: ”Ei siis ole syytä kutsua Jumalan eläväksi tekevää ja uudesti synnyttävää sanaa, joka on yhtä kuin lihaksi tullut iankaikkinen Jumalan sana, ”kuivaksi sanaksi”, kuten Väisänen tekee puhuessansa kasteesta ”läpimärkänä sanana” (s. 174).

Kommentti: Kritisoidessaan minua mainittujen kielikuvien käyttämisestä Laato itse asiassa kritisoi Johann Gerhardia, sillä kyseinen kuvakieli on via Anssi Simojoki peräisin nimenomaan Johann Gerhardilta.

7.9. Laato: [1] ”Väisäsen mielestä on tehtävä hiuksenhieno erotus kahdenlaisen uskomisen välillä: ’Verbin *uskoa* ja substantiivisen ilmaisun *olla uskossa* tai *tulla uskoon* välillä on teologinen ero.’ Edellinen käsite ei hänen mukaansa merkitse pelastavaa uskoa vaan sitä (kastetta) edeltävää uskoa,

kun taas jälkimmäinen ilmaus tarkoittaa varsinaista uskoa (kasteen jälkeen). Näin ollen kohta ei todistaisi, että Jumalan sana voi synnyttää uudesti.” (s. 182.) [Kursivoinnit MV.]

[2] ”Lutherin koko teologian valossa Schmalkaldenin opinkohta on täysin kirkas. Hänen mukaansa ’ulkonainen, edeltävä’ evankeliumi synnyttää todellisen uskon jo ennen kastetta ja juuri siksi ohjaa sen, joka uskoo evankeliumin, kasteelle, jossa usko ’näkyvän merkin’ kautta tulee vahvistetuksi. On mahdotonta, että lainauksessa kaksi kertaa esiintyvä sana ”usko” tarkoittaisi kahta eri asiaa. Latinankielissä tekstissä käytetään yhtä ja samaa sanaa (*credere*) eikä sillä mitenkään voi olla kahta eri merkitystä yhdessä ja samassa lauseessa.” (s. 182.)

Kommentti 1: ”Edellinen käsite” ”uskoa” merkitsee nimenomaan pelastavaa uskoa eli uskoa, jonka kautta pelastutaan, koska se tarttuu sanan lupaukseen uudestisyntymisestä kasteessa ja saa ihmisen hakeutumaan kasteelle. Molemmista uskon vaiheista: uskossa ennen kastetta ja uskossa kasteen jälkeen, on kysymys ”varsinaisesta” uskosta. Jumalan sana ei vain voi, vaan se myös synnyttää uudesti kasteessa, mutta Raamatun ja Tunnustuskirjojen kasteartiklojen mukaan ei ennen eikä ilman kastetta.

Kommentti 2: Minunkin mielestäni Schmalkaldenin opinkohta on täysin kirkas sekä alkuperäisessä saksankielisessä että latinankielisessä laitoksessa, niin myös suomalaisessa Tk-1948 käännöksessä. Ainut, mitä kirjani sivuilla 208–210 kritisoin, on suomalaisen Tk-1990 käännös, jossa saksan kielen verbi ”uskoa” (*glauben*) on käännetty epätarkasti eli substantiiviseen muotoon olla ’uskossa’.

Ilmeinen syy, miksi Laato kritiikissään – esimerkiksi latinankielen osalta – väänтелеe tekstiäni, on siinä, että hän kieltää uskon prosessiluonteen eli sen, että usko ennen kastetta ja kasteen jälkeen eivät vastaa ”yksi yhteen” toisiaan. Samalla hän väittää vastoin Raamattua ja Tunnustuskirjojen kasteartikloja uudestisyntymisen tapahtuvan sanan kautta ennen kastetta. Sen tähden kaste on Laaton mukaan vain jo tapahtuneen uudestisyntymisen sinetti, mutta ei itse uudestisyntyminen, tai sitten kaste on uusi uudestisyntyminen, nyt näkyvässä muodossa.

7.9. Laato: ”Uudelleen ja uudelleen tuodaan esiin, että kielellinen analogia (eli vastaavuus) omaan puheenparteeemme täytyy säilyttää. Emmehän mekään synny kuin yhden kerran. Niinpä myös hengellisessä elämässä synnyttään ainoastaan yhden kerran, ja se tapahtuu kasteessa.” (s. 185.) ” – – vaikka ”kaanaan kielessä” meidän kielen säännönmukaisuudet eivät päde”. (s.192.)

Kommentti: Raamatun kielessä ja tapahtumissa on analogioita eli vastaavuuksia, on myös ns. kaanaan kieltä. Yksi Raamatun tulkinnan tärkeistä periaatteista on sanojen luonnollisen eli kirjaimellisen merkityksen säilyttäminen kaikkialla, missä siitä poikkeamiseen ei ole pätevää syytä. Hyvä esimerkki tästä on Martti Lutherin halu pysyä ehtoolliskäsityksessään Jeesuksen sanojen kirjaimellisessa eli luonnollisessa merkityksessä: ”Tämä on minun ruumiini – –” (Mt 26:26-28), koska Jeesus sanoo ”tämä on” (*hoc est*).

7.10. Laato: ”Väisänen lainaa kyseistä jaetta [1Pt 1:25], mutta ei sellaisenaan. Hän jättää lainauksestaan viimeisen lauseen pois (ilmeisesti aivan tarkoituksella sen tähden, että se ei sovi hänen kokonaisnäkemysensä)” (s. 193.)

Kommentti: Kirjani sivulla 43 selitän 1Pt 1:23 jaetta, joka kuuluu: *Olettehan te syntyneet uudesti, ette katoavasta siemenestä, vaan katoamattomasta, Jumalan elävästä ja pysyvästä sanasta.* (KR-1992.) Selittäessäni jaetta 23 sanon, että se ”ei aseteta vastakkain sanaa ja kastetta, vaan lihan ja Jumalan ikuisen sanan, kuten seuraavat jakeet (24-25a) osoittavat: *’Sillä: kaikki liha on kuin ruoho,*

ja kaikki sen kauneus kuin ruohon kukkanen; ruoho kuivuu, ja kukkanen varisee, mutta Herran sana pysyy iankaikkisesti.” Tietenkin olisin voinut lainata myös j. 25 loppuosan: *Ja tämä on se sana, joka on teille ilosanomana julistettu.* Mutta koska se ei kuulu enää ”lihan ja Jumalan ikuisen sanan” vastakkainasetteluun, siksi jätin sen pois. – Lainaukseni lyhentäminen on aivan perusteltu, eikä sillä ole mitään tekemistä epärehellisyiden kanssa.

7.11. Laato: Mainitun 1 Pt 1:23 selittämisen yhteydessä Laato lainaa Lutherin selitystä: ”Niin muodoin on siemen itse Herra Jumala.” Sitten Laato jatkaa: ”Siksi sana tietysti synnyttää uudesti.” Se on yhtä kuin lihaksi tullut Sana. Tämän kiistäminen merkitsee todistettavasti *areiolaista* vääristymää [Väisäsen] teologiassa.” (s. 193.) (kursivointi MV.)

Kommentti: Laaton syytös on raju, sillä areiolaisuus merkitsee Kristuksen jumaluuden kieltämistä. Sanan kutsuminen Raamatun tavoin siemeneksi, josta uusi elämä sikiää, ei ole Kristuksen jumaluuden kieltämistä, eikä sanan jumalallisuus edellytä, että se myös uudestisyntyttäisi ilman kastetta.

Väitän edelleenkin, että niin kuin Jumalan Pojan ihmiseksi tulemisessa sikiäminen tapahtui enkeli Gabrielin sanan kautta, samoin ihmisen uudestisyntymisessä sikiäminen tapahtuu Jumalan sanasta. Mielestäni 1 Pt 1:23 tulisikin kääntää seuraavasti: ”Olettehan te siinneet, ette katoavasta siemenestä, vaan katoamattomasta, Jumalan elävästä ja pysyvistä sanasta.” Tätä perustelen ensiksikin sillä, että alkukielen sana *gennaoo* merkitsee sekä ’siittämistä’ että ’synnyttämistä’. Toiseksi, jae puhuu sekä ’siemenestä’ että ’sanasta’, joista molemmat viittaavat pikemminkin sikiämiseen kuin syntymiseen.

7.12. Laato: ”Totuuden sana on Paavalin julistama evankeliumi, joka juuri sellaisena on ’Jumalan voima, itse kullekin uskovalle pelastukseksi’ (Rm 1:16). Julistetulla evankeliumilla on siten voima synnyttää elävä usko, mikä on yhtä kuin uudestisyntyminen. – – Evankeliumin saarnaamista ja uskomista seuraa kaste, joka vahventaa sanan kautta tapahtuneen uudestisyntymisen. (s. 194.)

Kommentti: Ensiksikin ensimmäisessä virkkeessään Laato on täydentänyt Roomalaiskirjeen teemajakeisiin Rm 1:16-17 kuuluvaa virkettä käsitteellä ”totuuden sana” tehden siitä ”evankeliumi”-sanan synonyymiksi, jolloin myös ”totuuden sana” on ”Jumalan voima”, joka pelastaa. Toiseksi, Paavalin ilmaus ”evankeliumi on Jumalan voima, itse kullekin uskovalle pelastukseksi” kuuluu Roomalaiskirjeen teemajakeisiin, jota koko Roomalaiskirje selittää. Evankeliumi sisältää, kuten olen jo aikaisemminkin tässä artikkelissa sanonut, sanoman Kristuksesta ja siitä, miten hänen yhteyteensä päästään. Pelastuminen edellyttää Jumalan sanan kuulemista ja sen neuvosta suostumista kasteelle, jossa ihminen syntyy Jumalan lapseksi. Kolmanneksi, kaste ei ole, vaikka Laato niin väittää, sanan kautta tapahtuneen uudestisyntymisen vahvistaminen. Kaste on itse uudestisyntyminen. Ilman kastetta ei ole uudestisyntymistä eikä pelastusta.

7.13. Laato: ”Väisäsen yritys tulkita sen [*gennaoo*-sanan] merkitystä siten, että se miehestä puhuttaessa tarkoittaa ikään kuin ’vanhemmuuden esiastetta’, mutta naisesta puhuttaessa ’täyttä vanhemmuutta’, on keinotekoinen” (s. 196).

Kommentti: Tällä kohtaa minun on pakko sanoa, että nyt Laato lukee tekstiäni kuin ”piru Raamattua”. Miehestä tulee siittämisen kautta lapsen isä eikä mikään isän ”esiaste” aivan samoin kuin naisesta tulee synnyttämisen kautta lapsen äiti.

Päätös

TT Timo Laato on tehnyt rakentamastaan ilmaisusta ”*Jumalan sanalla on voima synnyttää uudesti*” itsellensä shibboletin, jota hän toistaa pakkomielteen tavoin Iustitia-artikkelissaan ainakin 30 kertaa ja kahdessa *Herännäislehden* numerossa (10/2017 ja 11/2017) peräti 50 kertaa.

Itselläni ei ole varmaa tietoa siitä, mistä kyseinen termi, johon Laato on ripustautunut, on peräisin. Onko se ehkä ”isien perinnäissäännöksi” muodostunut vanhapietistinen ajatus, jossa kasteen pelastava sisältö oli siirretty julistetun sanan vaikutukseksi, jolloin kasteesta tuli pelkkä sanan kautta tapahtuneen uudestisyntymisen ’sinetti’ tai sen ’vahvistaminen näkyvässä muodossa’ tai ’uudestisyntymisen toistaminen’.

Aito luterilaisuus on sitoutunut Raamattuun ja sitä oikein selittäviin Tunnustuskirjoihin. Kuten edellä näimme, kaikki Tunnustuskirjojen varsinaiset kasteartiklat puhuvat selvästi Laaton esittämää ajatusta vastaan, jonka mukaan uudestisyntyminen ja pelastuminen tapahtuvat yhtä hyvin pelkän saarnatun Jumalan sanan kautta ennen kastetta kuin kasteessakin.

Myöskään Laaton esittämät Raamatun kohdat (1 Pt 1:23; Jk 1:18; 1 Kr 4:15; Gl 4:19 ja Rm 1:16 ja 10:17) eivät tue hänen käsitystään uudestisyntymisestä pelkän sanan kautta ennen ja ilman kastetta.

Artikkelissaan Laato yleistää ja vääristelee sanomisiani toistuvasti sellaiseen muotoon, jotka on helppo tuomita erheellisiksi. Hän myös kutsuu paikoin omaa tulkintaansa Lutherin tekstiksi saadakseen ajatukselleen Lutherin arvovallan. Kyseiset menettelyt eivät ole eettisesti kestäviä.

Matti Väisänen